

CO4CITIES URBACT helyi támogató csoport

4. találkozó (2022.02.03.) emlékeztetője

Időpont: 2022.02.03. (13:00-14:30)

Helyszín: Online (Teams)

Résztevők:

- **Lohász Cecília**, Város és Folyó Egyesület
- **Kertész Mónika**, Kortárs Építészeti Központ
- **Böjthe Emőke**, Kortárs Építészeti Központ
- **Zakar András**, BKM BUDAPESTI KÖZMŰVEK nZrt., FŐKERT Kertészeti Divízió
- **Péter Mihály**, Budapest Főváros XII. kerületi Önkormányzat, Zöld iroda
- **Vaskó Renáta**, Budapest Brand nZrt., Szervezési divízió, programszervezési csoportvezető
- **Polyák Levente**, URBACT vezető szakértő
- **dr. Rosta Ferenc**, Vagyongazdálkodási Főosztály, Vagyongazdálkodási Osztály, osztályvezető
- **Jánoss-Gaál Anna**, Várostervezési Főosztály, Építészeti Osztály, csoportvezető
- **Bakos Anikó**, Várostervezési Főosztály, Építészeti Osztály, városrehabilitációs ügyintéző
- **Hornyák Ildikó**, Várostervezési Főosztály, Építészeti Osztály
- **Tarda Orsolya**, Kulturális, Turisztikai, Sport és Ifjúságpolitikai Főosztály, Kulturális és Turisztikai Osztály, kulturális szakreferens
- **dr. Rajki Anita**, Kulturális, Turisztikai, Sport és Ifjúságpolitikai Főosztály, Kulturális és Turisztikai Osztály, jogi referens
- **Fazekas Ildikó**, Kulturális, Turisztikai, Sport és Ifjúságpolitikai Főosztály, Kulturális és Turisztikai Osztály, képzőművészeti szakreferens
- **Madácsi Flóra**, Várostervezési Főosztály, Tájépítészeti Osztály, Zöldinfrastruktúra-fejlesztési Csoport, zöldinfrastruktúra-fejlesztési referens
- **Miháltz Réka**, Koordinációs Főosztály, Nyitott Budapest Osztály, osztályvezető
- **Sain Mátyás**, Koordinációs Főosztály, Nyitott Budapest Osztály, csoportvezető
- **Jónás Gergő**, Koordinációs Főosztály, Nyitott Budapest Osztály, projekt munkatárs

Programpontok:

1. A zöldfelületek, szabad terek mint közjó értelmezése – bevezető
2. Meghívott előadók beszámoló
3. Hozzászólások, beszélgetés, jegyzetek whiteboardban

1) Bevezető (Sain Mátyás, Nyitott Budapest Osztály)

A városi közjavak egyik fontos területe, amellyel a találkozók eddig kevésbé foglalkoztunk, a szabad területek, zöldfelületek közösségi hasznosítása. A beépítetlen városi területeket a helyi közösség – lehetőség szerint – mindig használatba vette (lásd például a Grund a Pál utcai fiúkban).

Az alapvető kérdés:

Hogyan tudja a helyi közösség használatba venni a város szabad tereit? – avagy, a másik oldalról: Hogyan tudja az önkormányzat a nem használt városi szabad tereket a közösség számára hozzáférhetővé tenni?

A tipikus urban commons jellegű hasznosítási formák és a hozzájuk tartozó további kérdések:

Zöldfelület lakossági/közösségi fenntartása (pl. társasház előtti kertecske)	<i>Ki kaphatja meg – egyén vagy közösség? Mindig ugyanaz, vagy évente más? Mit ad bele az önkormányzat (mondjuk: növény, öntözővíz, kerítés, gondozás)? Kié az esetleges felelősség? Vannak-e bevont önkéntesek? Milyen megállapodást kell velük kötni?</i>
Közösségi kertek	<i>Ki kezdeményező? Ki szervezi a közösséget? Ki adja a telket, vizet, tiszta termőföldet, kerítést...? Mennyiben „klubjóság”, a helyi tágabb közösség mit kap belőle?</i>
Közösségi park, azaz a közösség által kezdeményezett és/vagy (részben) fenntartott zöldfelület	<i>Ki kezdeményező? Ki szervezi a közösséget? Mi a feladatmegosztás? Ki vállalja a felelősséget? Milyen megállapodás, egyezség születik?</i>
Nagyobb szabad területek közösségi „gondnoksága”	<i>Például Római-part, ahol a megerősödő közösség részt akar vállalni a terület fejlesztésében. A kérdések a közösségi parkhoz hasonlóak</i>

Az urban commons megközelítés egyik szempontja az ideiglenes használat: van-e lehetősége a közösségnek egy napra, egy hétvégére, egy nyárra megkapni egy terület használatát? Lehet-e ezt egyszerűbben adminisztrálni, mint a hosszú távú használatot?

2) Esettanulmányok meghívott előadókkal + beszélgetés

Közösségi kertekkel kapcsolatos tapasztalatok, Kertész Mónika (KÉK)

Közösségi felelősségvállalás, közösségi irányítás

- Idő és segítség kell a közösség kialakításához.
- Közösségi felelősségvállalás, alkalmazkodás egymáshoz – közösségi kohézió gyenge általában (új emberekkel), nehéz megteremteni – hosszú távú cél, hogy nem egy kerthez, hanem egy szomszédsági programhoz csatlakoznak a lakosok/résztvevők.
- Önszerveződés határfoka alacsony - felülről várják a szabályokat, megoldásokat, a működtetést.
- Tudásmegosztás, közösségek képzése elengedhetetlen.

Nyitás a tágabb közösség felé

- Elkerítés, tulajdonlás, féltés kultúrája nagyon erős – edukáció fontossága mint megoldás.
- Hogyan lehet bevonnni a tágabb közösséget? Nyílt napok, közösségi események oldják a zártságot.

Létrehozás, működtetés

- Állandóság és a folytonosság biztosítása (akár új terület biztosításával, ha a korábbi már nem áll rendelkezésre) fontos szempont.

- Együttműködés az önkormányzattal (önkormányzati intézménnyel) vagy piaci szereplővel - támogatási szerződés, működtetés.
- Lejáró szerződések meghosszabbítása - lassan megy, van rá példa, hogy közben folytatják a munkát jogi keret hiányában is.
- Forrás: pályázati pénzek, szponzorok, kerthasználati díj.
- Nehéz elkérni egy területet az önkormányzattól, nincs meg a bejáratott rendszer.
- Kapacitáshiány az önkormányzatoknál, nincs, akinek az a munkaköre, hogy ilyennel foglalkozzon. Civilek bevonásával hidalható át esetleg.
- Tulajdonosról is levesz terhet egy jól működő kert.
- Fontos a civil tudás megbecsülése az önkormányzatok részéről.

Placemaking kezdeményezések, Lohász Cecília (VALYÓ)

Szabad városi terek közösségi használata

- Alapelv: közösségi pop-up aktivitásoknak köszönhetően elérhetővé váljon a folyópart.
- Sokszereplős innovációs folyamatokat indítanak, művészek, innovátor cégek bevonásával (pl. a "ficcenések" esetében).
- Egyedi helyzetek, érdeksérelem és a közös fellépés vezet sokszor erős közösséghez (lásd Római-part/mobilgát).

Civil-önkormányzati együttműködés sokféle módon

- Önkormányzat szakmai támogatása, együttműködése (pl. FŐKERT felügyelte a növényeket a rakparton).
- Fővárosi cégek aktív részvétele (pl. Szabihíd, Rakpart – FÖRI járőrszolgálat, FKF támogatása).
- Fontos, hogy legyen idő a szerződés kidolgozására, megtervezésére, hiszen általában egyedi szituációról van szó (pl. a rakpart esetén ez teljesült).
- Rakpart: támogatott program, annak kereteiben gazdálkodtak, jó együttműködés a Budapest Branddel.

Működtetés, közösség:

- Önkéntesség nagyon fontos, de az önkéntesek mellett szakértőkre is szükség van.
- Fenntartáshoz, működtetéshez aktívabb bevonás (pl. Gördeszkapálya a Petőfi híd alatt).

Zöld gondnoksági program, Péter Mihály (XII. kerületi Önkormányzat, Zöld Iroda)

A program evolúciója

- Panasz felől is lehet közelíteni - ki mit tart rendben, hogyan lehetnének gondozottabbak a zöldfelületek?
- Több éve kísérleteznek, fejlesztik a programot.
- Csak kerületi területeket vontak be (25-30 potenciális zöldfelülettel indult a program).
- Beültetési tervet saját tervezővel, de a lakosság bevonásával.
- Jó kommunikáció, promóció; figyelemfelkeltő táblák.
- Eleinte az önkormányzat jelölte ki a területeket, ezekre próbált aktivizálni, de kiderült, a lakosok szeretnék meghatározni, hogy mit és hol: ma már így van.

Együttműködés a lakókkal

- Sokan visszamondták, nem csinálták (pl. költözés miatt), nincs szankció; van olyan vélemény, hogy kellene, de nem akarják elveszteni a lakosok bizalmát. Jelenleg kb. a fele esetben van tényleges gondozás.
- Kétoldalú megállapodás van, folyamatosan javítgatják.
- Magukra hagyták a lakókat, mert így egyértelműbb, hogy az ő felelősségük (ha mindkét fél vállal részfeladatokat, akkor nagyobb a veszélye az elkényelmesedésnek).

- Havi jelentéstételi kötelezettség: egy fotó készítése + önkormányzat ellenőrzi a területet.

Közösségépítés

- Gondnokokból próbáltak csoportot, közösséget formálni, de nem volt sikeres.
- Önkormányzatnak nincs eszköze arra, hogy közösséget építsen.
- Egy fél önkormányzati munkatársat igényelne, ezért jó lenne civil partnert bevonni.

Társadalmi együttműködések, Zakar András (FŐKERT)

Örökbefogadás program

- Több mint 100 jelentkező, ez aztán később szűkült
- Astoriánál, plusz lakóházak mellett.
- Éves megállapodást, szerződést kötnek.
- Zöld hulladék kérdése – 20 db zöldhulladék zsákot adnak évente (segít, hogy egy cég lett az FKF-fel).
- Adnának növényt, de kell hozzá forrás.

Közösségi komposztáló

- Jól építi a közösséget: van felelős, minden napra gondnok.
- Tabáni közösség, egy év után jött létre a közösségi komposztáló.
- Hulladékgyűjtő biztosítása (műanyagszemet elhelyezésére).
- Rostálási napok szervezése, ahol a FŐKERT biztosítja az eszközöket.
- Információs táblák; minimális anyagi ráfordítás.
- Egyezség a Humusz Szövetséggel – civil, szakmai együttműködés.
- Fontos erőforrás: sokan jelentkeznek hétfégi önkéntes munkákra; nehézség: a hivatal nem (nagyon) dolgozik hétfégen.

Ötletelés, jegyzetelés whiteboard felületen:

A projekt következő eseménye a kolozsvári nemzetközi partnertalálkozó, amelyet a járványhelyzet miatt online tartunk február 21-22-én. A helyi csoport tagokat, érdeklődőket is szeretettel várjuk, a programot hamarosan küldjük.

Mindenkinek köszönjük szépen a részvételt a találkozónkon!